

مذاکرات لوزان و تاثیرات آن در گفت‌وگو با سیدحسین موسویان

تهران و واشینگتن باشدیدترین فشارهای داخلی مواجهند

بعد از گذشت چند روز از پایان نشست لوزان و قرائت بیانیه پایانی این دور از مذاکرات توسط مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا و محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، هم‌چنان واکنش‌ها و تحلیل‌های موافق یا مخالف مربوط به این دور از مذاکرات ادامه دارد. شنیدن تحلیل و نظرات فردی که خود سابقه حضور در تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای در دولت‌های قبلی را داشته مانند نگاه کردن به ماجرا از داخل گود مبارزه است. سیدحسین موسویان، معاون اسبق مرکز تحقیقات استراتژی و عضو تیم هسته‌ای ایران در دولت اصلاحات بود که در سال ۱۳۸۶ به اتهام جاسوسی و ارتباط با بیگانگان بازداشت شد؛ وی پس از رفع اتهامات ذکر شده تبرئه شد. وی در گفت‌وگوی اختصاصی با پنجره به سوالات ما درباره بیانیه لوزان سوئیس پاسخ داد که در ادامه متن کامل گفت‌وگو را می‌خوانید.

سوئیس کریمیان

مربوط به هسته‌ای برداشته می‌شود. البته شرایط فعلی منطقه ایجاب می‌کند که قدرت‌های جهانی از بروز یک جنگ جدید در منطقه پرهیز کرده و راه‌های تعامل با ایران را بیازمایند و حل بحران هسته‌ای در این مسیر راهگشاست. هم‌چنین وجود یک دولت معتدل در ایران هم شانس این

تا چه میزان روی صدور این بیانیه نقش داشته است؟ ابتدا باید به این نکته اشاره کنم که بیانیه صادر شده تأمین‌کننده دو خواست اصلی ایران است؛ اول اینکه غنی‌سازی در داخل خاک ایران را قدرت‌های جهانی پذیرفته‌اند و دوم اینکه نهایتاً تحریم‌های

بیانیه لوزان سوئیس را که توسط دکتر ظریف و خانم موگرینی، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا قرائت شد تا چه حد به آنچه ایران در بحث هسته‌ای به دنبال آن بود نزدیک می‌داند و فکر می‌کنید شرایط فعلی جهان اعم از مسائل داخلی و خارجی

تنها در بخش هسته‌ای بود و گرنه سایر عرصه‌ها هم چون فن‌آوری، پزشکی و صنایع دفاعی نیز شاهد پیشرفت‌های خیره‌کننده و بعضاً بازدارنده‌ای بوده است.

در بعد خارجی نیز جایگاه جمهوری اسلامی ایران در مناسبات منطقه‌ای و جهانی روز به روز ارتقا یافت. در جنگ اراده‌ها در بحران سوریه، اراده ایران بر آمریکا تفوق یافت و بشار اسد باقی ماند. در جنگ‌های تحمیلی رژیم صهیونیستی - متحد استراتژیک آمریکا - علیه لبنان و فلسطین، دخالت مستقیم ایران - که برای اولین بار با افتخار از سوی رهبری اعلام شد - ناکامی و خفت دشمنان محور مقاومت در منطقه را برای آمریکا به ارمغان آورد. برآیند قضایای بیداری اسلامی در منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا به نفع آمریکا و متحدانش نبود و آن‌ها را به شدت به زحمت انداخت.

مبارزه ادعایی آمریکا علیه تروریسم برای اعمال فشار به جمهوری اسلامی ایران، عملاً به ضدخودش تبدیل شد. تضعیف موقعیت تحمیلی نظامی آمریکایی‌ها در افغانستان و عراق با تقویت هم‌زمان نفوذ معنوی ایران در آن کشورها همراه شد. حمایت اولیه از القاعده و داعش - دست‌ساز متحدان منطقه‌ای غرب در منطقه - به حوادثی چون «شارلی ابدو» در فرانسه و حمایت مستشاری ایران از دولت قانونی عراق برای دفع خطر آن‌ها انجامید و نیت حقیقی ایران برای مبارزه واقعی با تروریسم را تصدیق و اثبات کرد.

این نوشتار را مجالی برای تفصیل بیشتر نیست؛ لذا می‌توان به‌طور خلاصه ادعا کرد که اعتلای معجزه‌آسای جمهوری اسلامی ایران در مولفه‌های اقتدارساز داخلی و خارجی‌اش سبب شد تا آمریکایی‌ها به‌عنوان سرکرده نظام استکبار جهانی به این صرافت بیفتند تا تصمیمی مشابه چند دهه قبل در قبال رشد روزافزون چین اتخاذ کرده، قدرت ایران اسلامی را تدریجاً و البته تلویحاً با حفظ ظاهر به رسمیت بشناسند.

البته این پدیده هم‌چون سایر پدیده‌ها تک‌ساحتی نیست و قطعاً از زوایای مختلفی می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد. اما آنچه مسلم است آنکه تا به اندازه کافی قوی نشویم، دشمنی‌ها علیه ملت ایران تمام نخواهد شد و مذاکره تنها یک ابزار برای وادار کردن طرف مقابل به تمکین در برابر اقتدار درون‌زای کشور است. ■

ذره بین

○ مذاکرات سه ماه آینده بسیار سخت و پیچیده خواهد بود. نباید روحیه مذاکره کنندگان را تخریب کرد. آن‌ها در حال کاری بزرگ هستند.

○ من بیانیه لوزان را یک بیانیه برد-برد می‌دانم چرا که ایران به دو خواسته اصلی یعنی تکنولوژی صلح‌آمیز هسته‌ای شامل غنی‌سازی و آب‌سنگین و سبک می‌رسد و قدرت‌های جهانی هم حداکثر راستی‌آزمایی و شفافیت در برنامه هسته‌ای و تمام اقدامات اطمینان‌ساز برای عدم ساخت بمب را از ایران گرفته‌اند.

○ در چند روز بعد از بیانیه لوزان، دولت اوپاما با تمام ظرفیت برای کنترل و مدیریت فشارهای داخلی وارد عمل شده است. از شخص رئیس‌جمهور تا وزیر خارجه و دفاع و انرژی تقریباً تمام وقت مشغول این مهم بوده‌اند.

○ در هر صورت هر دو طرف مجبورند در عرضه توافقی به افکار عمومی خود، روی دستاوردهای مربوط به خود مانور دهند. بنابراین ممکن است این شبهه به وجود آید که دو تفاهم متفاوت با دو برداشت متفاوت وجود دارد، در حالی که این طور نیست.

کار فراهم کرده است.

○ بیانیه سوئیس تا زمان نهایی شدن و به روی کاغذ آوردن متن تفاهمنامه حدود سه ماه فرصت دارد، فکر می‌کنید در این مدت صدور این بیانیه تاثیر روانی یا حتی اقتصادی و سیاسی بر فضای داخلی کشور خواهد گذاشت؟

بیانیه تاثیر مثبت خود را گذاشت. بدین معنی که آرامش بیشتری به جامعه اقتصادی ایران داده و آن‌ها را برای یک شروع جدید امیدوار کرده است. جامعه اقتصادی و صنعتی جهان با امید و اطمینان بیشتری به سمت کار با ایران حرکت خواهند کرد. در مورد فضای سیاسی هم باید بگویم آنچه که به مردم مربوط می‌شود، قطعاً مثبت بوده و خواهد بود. خدا کند سیاسیون ما این موضوع را جناحی نکنند و بیانیه را دستمایه چالش جدید داخلی نکنند. مذاکرات سه ماه آینده بسیار سخت و پیچیده خواهد بود. نباید روحیه مذاکره کنندگان را تخریب کرد. آن‌ها در حال کاری بزرگ هستند. وظیفه ملی است که از تعویف و تخریب مذاکره کنندگان هسته‌ای پرهیز شود و آن‌ها را دلگرم و مطمئن ساخت.

○ اساساً چه عامل یا عواملی موجب شد پرونده هسته‌ای ایران بعد از حدود ۱۲ سال به سمت یافتن راه حل مشترک بین ایران و طرف‌های دیگر مذاکره پیش برود؟ آیا تصمیم نظام در شرایط کنونی برای حل چالش هسته‌ای موثر بوده یا توان تیم مذاکره‌کننده فعلی را موثر می‌داند یا کوتاه آمدن طرف غربی یا عوامل دیگری دخیل بوده‌اند که موجب شده چالش هسته‌ای ایران بعد از سال‌ها به سرانجامی برسد؟

از نظر من هفت عامل مهم برای پاسخ به این سوال وجود دارد؛ ابتدا آنکه آمریکا قصد راه انداختن یک جنگ جدید نداشت. نکته دوم این است که آمریکا و غرب هشت سال شدیدترین تحریم‌ها را اعمال کردند و ایران ایستادگی کرد و ظرفیت غنی‌سازی را گسترش داد تا جایی که به قول خود آقای باراک اوپاما رئیس‌جمهور آمریکا، ایران تا «گریز هسته‌ای» سه ماه پیشتر فاصله نداشت. دلیل سوم را باید در اوضاع داخلی کشور یافت چرا که انتخابات خرداد سال ۹۲ ریاست‌جمهوری فضای مناسبی را فراهم کرد. عامل چهارم تغییر موضع آمریکا بود. بدین صورت که

آمریکا موضع خود را از «غنی‌سازی صفر» به «بمب هسته‌ای صفر» تغییر داد.

دلیل بعدی در شرایط داخلی کشور آمریکا بود. اوپاما هم‌زمان تیم تندرو داخل کاخ سفید با محوریت دنیس راس را تغییر داد و دست ویلیام برنز، رئیس مذاکره‌کننده تیم کارشناسی آمریکا را باز کرد. با در نظر گرفتن این نکته که برنز خواهان توافق بود و دنیس راس مانع توافق، وجود یک تیم حرفه‌ای عامل دیگری است که باید به آن اشاره شود. ایران یک تیم حرفه‌ای مسلط در امور بین‌الملل به ریاست آقای ظریف را به میدان فرستاد. آخرین عامل حمایت قاطع مقام معظم رهبری از تیم هسته‌ای است.

○ در این میان نقد مخالفان چه در داخل و چه در خارج از کشور تا چه حد موثر است؟ آیا حرف و تحلیل مخالفان می‌تواند روند مذاکرات را تغییر دهد؟

اقدامات مخالفان خارجی بسیار نگران‌کننده خواهد بود. تیم نتانیاها، نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی با حداکثر ظرفیت وارد عمل خواهد شد. عربستان و دار و دسته‌اش نهایت تلاش را خواهند کرد. کنگره بسیار مزاحمت ایجاد خواهد کرد. اپوزیسیون ایرانی برانداز با تمام توان وارد کار خواهند شد. همه و همه برای ممانعت از توافق نهایی هسته‌ای تلاش خواهند کرد. مخالفان داخلی هم بی‌کار نخواهند بود اما من جناح مخالف داخلی را مخرب و ویران‌گر توافق نهایی نمی‌دانم. بسیاری از روی دلسوزی و برخی هم با دلبستگی جناحی انتقاد خواهند کرد. اما تا مادامی که مقام معظم رهبری پشت تیم هسته‌ای باشند، جای نگرانی نخواهد بود.

○ ارزیابی و تحلیل خودتان از بیانیه سوئیس (لوزان) را هم بفرمایید و توضیح دهید که به نظر شما چه مواردی می‌توانست لحاظ شود و چه مواردی به نفع ایران و جامعه جهانی در این بیانیه ذکر شده است؟

من بیانیه لوزان را یک بیانیه برد-برد می‌دانم چرا که ایران به دو خواسته اصلی یعنی تکنولوژی صلح‌آمیز هسته‌ای شامل غنی‌سازی و آب‌سنگین و سبک می‌رسد و قدرت‌های جهانی هم حداکثر راستی‌آزمایی و شفافیت در برنامه هسته‌ای و تمام اقدامات اطمینان‌ساز برای عدم ساخت بمب را از ایران گرفته‌اند.

○ بعد از قرائت بیانیه لوزان سوئیس، فکت‌شیت‌هایی از سوی طرف غربی منتشر شد که دکتر ظریف استناد به آن‌ها را درست ندانستند. جریان فکت‌شیت‌ها چیست و چرا منتشر می‌شود؟ چه کار کردی دارند؟

یک تفاهم پیشتر وجود ندارد. فکت‌شیت آمریکا برای دفع فشار داخلی بود. در چند روز بعد از بیانیه لوزان، دولت اوپاما با تمام ظرفیت برای کنترل و مدیریت فشارهای داخلی وارد عمل شده است. از شخص رئیس‌جمهور تا وزیر خارجه و دفاع و انرژی تقریباً تمام وقت مشغول این مهم بوده‌اند. متقابلاً نتانیاها و متحدین او هم تمام‌قد وارد شده‌اند. تهران و واشینگتن هر دو با شدیدترین فشارهای داخلی مواجه هستند. البته مشکلات داخلی دولت اوپاما بیشتر از دولت آقای روحانی است. اوپاما حتی کنگره را در مقابل خود دارد.

مشکلات

داخلی اوپاما بیشتر از دولت آقای روحانی است. از یک طرف اکثریت کنگره دست مخالفان اوست و از سوی دیگر برای لغو تحریم‌های یکجانبه مصوب کنگره به آن‌ها احتیاج دارد

از یک طرف اکثریت کنگره دست مخالفان اوست و از سوی دیگر برای لغو نهایی تحریم‌های یکجانبه مصوب کنگره به آن‌ها احتیاج دارد. از طرف دیگر فشار متحدان آمریکا مثل اسرائیل نیز بر روی سیاست خارجی این کشور فوق‌العاده سنگین است.

در هر صورت هر دو طرف مجبورند در عرضه توافقی به افکار عمومی خود، روی دستاوردهای مربوط به خود مانور دهند. بنابراین ممکن است این شبهه به وجود آید که دو تفاهم متفاوت با دو برداشت متفاوت وجود دارد، در حالی که این طور نیست.

○ با توجه به اینکه اگر توافق نهایی تیرماه صادر نشود متن توافق نهایی مذاکرات ۱+۵ باید به تصویب مجلس ایران برسد به نظر شما نمایندگان مجلس در حال حاضر و با باقی ماندن حدود سه ماه تا زمان نهایی مذاکرات چه وظیفه‌ای بر عهده دارند؟

من در موقعیتی نیستم که برای مجلس تعیین تکلیف کنم. منتهای وظیفه ما در این کشور را محافظت کنیم، همه ما باید مراقب باشیم مبادا موضوع هسته‌ای به یک ابزار سیاسی جناحی تبدیل شود.

○ آیا در این زمینه ما تجربه‌های مشابهی در این سطح داشته‌ایم که به تصمیم‌گیری و عملکرد بهتر ما کمک کند؟

تنها تجربه مشابه ما تجربه مذاکرات قطعنامه ۵۹۸ آتش‌بس بین ایران و عراق در دوران جنگ تحمیلی است. با یک تفاوت که در آن مقطع دبیرکل سازمان ملل بین دو کشور وساطت می‌کرد و مذاکرات را اداره می‌کرد، اما در مذاکرات هسته‌ای هر پنج عضو دائم شورای امنیت در سطح بالا پشت میز مذاکره نشستند که این خود کار مذاکره‌کنندگان هسته‌ای را دشوارتر می‌کند.

○ چنین توافقی در این سطح منجر به رقابت تسلیحاتی در خاورمیانه خواهد شد؟

من اعتقاد ندارم. این بحث یک اهرم فشار سیاسی است. مدعی این بحث عربستان است که او هم بدون اجازة آمریکا حتی غنی‌سازی هم نخواهد داشت چه رسد به بمب‌اتم.

○ به عنوان سوال آخر بفرمایید که آیا با شرایط فعلی می‌توان به خارج شدن از فصل هفتم سازمان ملل امیدوار بود؟ اگر توافق نهایی صورت گیرد و دو طرف هم اجرا کنند، چنین توافقی نهایتاً مسئله هسته‌ای ایران را از فصل هفت منشور خارج خواهد کرد. وارد شدن به فصل هفت منشور آسان است اما خارج شدن از آن کار حضرت قیل است